

NOVELLIESSEE

*Opettaja otsikoi kappaleita kysyen:
mitä kirjoittaja teki*

Sanovat sitä ystävyydeksi

Kirjoittaja esitteli nimiä, tekstilajia, aikaa

Runollinen ystävä on Katja Kallion pieni novelli (Tyypit 2004). Aluksi se tuntuu kevyeltä kuin vaahto espresson pinnalla. Lopussa lukijaa odottaa kuitenkin tumma ja sakea yllätys.

Puhui aiheesta, henkilöistä, kertojasta, näkökulmasta

Novelli kertoo kahdesta ystävästä. Kertojan näkökulma on heistä toisen, *cherien*. Toinen ystävästä, Runollinen ystävä, on novellissa ihailun ja ihastuksenkin kohteena. Hänet kuvataan henkilöksi, joka ”nostaa elämän pari senttiä arjen yläpuolelle.” Ystävälle mikään inhimillinen ei tunnu olevan vierasta, oli kyse sitten espresson mausta, armomurhasta tai paniikkihäiriöstä. *Cherien* silmissä nainen on viehättävä nautiskelija, jonka seurassa ei pukeuduta toppahousuihin ja jota ei tavata tukka likaisena kulmakuppilassa. Runollinen ystävä vaikuttaa sofistikoituneelta, sivistyssanoja viljelevältä nuorelta naiselta, jolla saattaa kuvitella olevan akateeminen koulutus ja monipuolinen kielitaito.

Etsi teemaa

Cherille ystävän tapaaminen on yhtä aikaa juhlaa ja vapauttavaa leikkiä. Ystävänsä seurassa *cherie* saa hetken olla ”oman itsensä runollinen versio”. Hän ei häpeä tunnustaa ystävälleen olevansa koketti, mielitelevä, eikä toisaalta myöskään sitä, että ”elämä on kerta kaikkiaan musertavaa”. Naisten elämässä on angstia, mutta se kuuluu asiaan ja se voidaan todeta hienostuneesti ja sivistyneesti ikään kuin yhteisenä salaisuutena.

Mietti tapahtumapaikkoja, miten ne tukevat teemaa

Ystävysten tapaamiset kahviloissa ja ravintoloissa ovat intiimejä ja suloisia. Arki odottaa vasta kotona kanafileineen ja proosallisine rutiineineen. Tästä arjesta ei novellissa puhuta. Lukija ei tiedä, ovatko naiset sinkkuja vai onko heillä kumppani tai perhe. Novellin lopussa käy ilmi, että Runollinen ystävä on synnyttänyt kuolleen lapsen, mutta lapsen isästä ei novellissa kerrota.

Kuvasi tapahtuma-aikaa, syvensi teemaa (sanomaa)

Novelli on selvästi kiinni nykyajassa. Tiivis tekstiviestien yhteys ajoittaa novellin 2000-luvulle. Naiset vaikuttaisivat olevan urbaaneja citysinkkuja, jotka juovat espressoa tai toisinaan lattea, huolehtivat omasta ulkonäöstään ja tervehtivät toisiaan ranskalaisin poskisuudelmin. Novelli sijoittuu selvästi nuorten naisten maailmaan, missä ollaan kansainvälisiä ja kielitaitoisia, mutta missä paniikkihäiriö, masennus ja syömishäiriöt ovat arkipäivää. Siinä maailmassa elämää on suoritettava, jotta menestyisi. On kilpailtava opiskelu- ja työpaikoista, lopulta myös rakkaus- ja ystävyysuhteista.

Käännekohta?

Lyhyehkön novellin loppupuolelle sijoittuu käännekohta, joka jättää yllättäen kahden naisen välisen ystävyyden laadun avoimeksi. Kertoja toteaa lakonisesti, että Runollinen ystävä alkaa saada paniikkikohtauksia eikä vastaa kahteen vuoteen tekstiviesteihin. Novelli jättää avoimeksi sen, mitä näiden kahden vuoden aikana ystävyydelle tapahtuu. Ystävän tragikoominen vastaus saattaa koko novellin uuteen valoon: ” – hän kertoo että voi jo paljon paremmin ja on käynyt jo kioskillakin.” Ei

siis puhuttakaan pikanteista sivistyssanoista tai hellittelevistä adverbeista. Viihtyisät kahvilat ovat vaihtuneet eristäytymiseen ja pikaiseen kioskillä käymiseen. Tässä yksilökamppailussa *cherie* ei ole ollut mukana. Ystävyys näyttäytyy kauniina pintana, jonka sisällä on pelkkää hiljaisuutta.

Tarkkaili kieltä ja tyyliä

Tyylillisesti novelli kulkee ylätyylistä alatyylisiin. Ystävälle lähetetään ”elaboroituja tekstiviestejä”, joissa kerrotaan, että päivä on ollut ”paska”. Tyylin vaihtelu ja runsas sivistyssanojen käyttö tekevät novellista kepeän. Lähes koomisen vaikutelman tekee Runollinen ystävä –sanojen toisto, sillä jokainen novellin kappale alkaa näillä sanoilla. Runollinen ystävä on myös novellin nimi. Runollinen-sana luo tässä vaikutelman, kuin ystävä ei olisi aivan todellinen, niin kuin ei ole *cheriekään*, ainoastaan pari tuntia kerrallaan.

Lainasi avainkohdan suoraan

Novellin avainkohta ja tulkinnan kannalta tärkeä tieto on novellin viimeinen virke: ”Kyllä Runollinen ystävä sanoi monta kertaa että elämä on musertavaa, *cherie*, mutta ehkä *cherie* leikki väärää leikkiä eikä koskaan tajunnut että Runollinen ystävä tarkoittikin totta.” Viimeinen virke kyseenalaistaa koko ystävyuden, jonka yksi ongelma lienee se, ettei *cherie* lopultakaan näe ystävänsä runollisen ulkokuoren alle. Hädässä ystävä tunnetaan, sanoo sanalasku mutta novellin naisein se ei päde.

Tarkasteli koko kokoelmaa

Runollinen ystävä on yksi Tyypit-kokoelman ystävyttä käsittelevistä novelleista. Kokoelmassa ihmiset on jaettu ”tyyppeihin”, jotka käyttäytyvät stereotyyppisesti. Kokoelman kontekstissa Runollinen ystävä ei ole oikeastaan persoona ollenkaan: hän on vain ystävä prototyyppi. Persoonaksi Runollinen ystävä muuttuu oikeastaan vasta sitten, kun novellin lopussa tapahtuu käännekohta, jossa kertoja oivaltaa, ettei ystävä ollutkaan se, joksi hän tätä kuvitteli.

Vertaili kokoelmaa toiseen teokseen

Aukkoisuudessaan ja tarinallisuudessaan novellikokoelmaa voisi verrata Petri Tammissen kymmenen vuotta aiemmin ilmestyneeseen kokoelmaan *Elämiä* (1994). Siinäkin henkilöiden elämästä näytetään palasia, jotka lukija liittää toisiinsa muodostaakseen oman käsityksensä. Samalla lukija poimii omasta muististaan ihmisiä ja tapahtumia ja liittää heidät osaksi kokoelman pitkää henkilögalleriaa.

Rakenne, lopetus?

Novellin loppu on avoin sille, jatkuuko naisten ystävyys, ja jos, niin millaisena. *Cherie* on kuitenkin oppinut jotain sekä itsestään että ystävästään: heidän ystävyytensä on sittenkin ollut leikkiä, kuin kevyttä vaahtoa päivän ensimmäisen espresson pinnalla.

Satu Tarkki
18.9.2005